

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา 11 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ความสำคัญของศิลปศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา การเรียนการสอน บทบาทของครูทั่วไป บทบาทของครูศิลปศึกษา รวมทั้งข้อมูลจากกรมสามัญศึกษา รวบรวมมาเป็น แนวทางในการวิจัย

การสุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มครูศิลปศึกษา ได้แก่ ครูศิลปศึกษาที่สอนรายวิชา ศ.101 ศ.102 ศ.205 ศ.206 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 275 คน (กรมสามัญศึกษา 2530: ไม่มีเลขหน้า)
2. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวน 760 คน (กรมสามัญศึกษา 2530: ไม่มีเลขหน้า)

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างครูศิลปศึกษาและผู้บริหาร แบบหลายขั้น (Multi-stage random sampling) ดังนี้

1. ในเขตการศึกษา 11 ประกอบด้วย 5 จังหวัด สุ่มอำเภอที่เป็นตัวแทนจาก 5 จังหวัด ร้อยละ 50 ของจำนวนอำเภอในแต่ละจังหวัด ได้อำเภอที่เป็นตัวแทน 40 อำเภอ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. สุ่มโรงเรียนจากอำเภอที่เป็นตัวแทน ร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละอำเภอ ได้โรงเรียนที่เป็นตัวแทน 71 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

จากขั้นตอนดังกล่าว จึงระบุกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มครูศิลปศึกษา ที่สอนรายวิชา ศ.101 ศ.102 ศ.205 ศ.206 ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูศิลปศึกษา จากโรงเรียนที่เป็นตัวแทน โดยกำหนดใช้ครูศิลปศึกษาทุกคนในโรงเรียนที่สุ่มได้รวม 132 คน

2. กลุ่มผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ ให้ผู้บริหารจากโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มครูศิลปศึกษา โรงเรียนละ 2 คน รวม 142 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยศึกษาจาก ตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมบทบาทของครูศิลปศึกษา 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการเรียนการสอน
- 2) บุคลิกภาพ
- 3) งานบริการ

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สร้างขึ้น 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหาร 1 ฉบับ จำนวน 5 ข้อ สำหรับครูศิลปศึกษา 1 ฉบับ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert scale) ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับบทบาทของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอน จำนวน 40 ข้อ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านบุคลิกภาพ จำนวน 20 ข้อ
- 3) ความตึกเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านงานบริการ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง ของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และด้านงานบริการ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมารับปรุงดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) การใช้ภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม

2.2 นำแบบสอบถามมาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาช (Cronbach) (อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2528: 42-43)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

$\sum S_i^2$	แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S_x^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด
n	แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านบทบาทที่คาดหวัง = 0.96

และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านบทบาทที่เป็นจริง = 0.97

2.4 นำมาปรับปรุงแก้ไข เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 11 เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากศึกษาธิการเขตการศึกษา 11 ถึงหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

2. ผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ ใน 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ

3. จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 274 ฉบับ ได้รับคืนทั้งสิ้น 213 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77.74 ซึ่งจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ดังนี้

3.1 แบบสอบถามสำหรับครูศิลปศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 132 ฉบับ ได้รับคืน 93 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70.45

3.2 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร จำนวนทั้งสิ้น 142 ฉบับ ได้รับคืน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.51

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอส พี เอส เอส (SPSS : Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

1. ข้อมูลแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา นำมาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert scale) เบสท์ (Best 1981: 181) ดังนี้

บทบาทที่คาดหวัง

ควรปฏิบัติมากที่สุด	ค่าคะแนน เท่ากับ 5
ควรปฏิบัติมาก	ค่าคะแนน เท่ากับ 4
ควรปฏิบัติปานกลาง	ค่าคะแนน เท่ากับ 3
ควรปฏิบัติน้อย	ค่าคะแนน เท่ากับ 2
ควรปฏิบัติน้อยที่สุด	ค่าคะแนน เท่ากับ 1

บทบาทที่เป็นจริง

ปฏิบัติมากที่สุด	ค่าคะแนน เท่ากับ 5
ปฏิบัติมาก	ค่าคะแนน เท่ากับ 4
ปฏิบัติปานกลาง	ค่าคะแนน เท่ากับ 3
ปฏิบัติน้อย	ค่าคะแนน เท่ากับ 2
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ค่าคะแนน เท่ากับ 1

นำค่าคะแนนการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา มาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์ของ เบสท์ (Best 1981: 182) ดังนี้

บทบาทที่คาดหวัง

4.50 - 5.00	หมายความว่า	ปฏิบัติมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	ปฏิบัติมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปฏิบัติปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด

บทบาทที่เป็นจริง

4.50 - 5.00	หมายความว่า	ปฏิบัติมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	ปฏิบัติมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปฏิบัติปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ระหว่างผู้บริหารกับครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. ข้อมูลแบบปลายเปิด (Open-ended) เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม นำเสนอในรูปแบบความเรียงตามลำดับความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ =
$$\frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

2. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) จากสูตร (ประคอง กรรมสูตร 2528: 66)

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

\bar{X} แทน ค่ามัชฌิม เลขคณิต

$\sum fX$ แทน ผลรวมของค่าคูณกับคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดแต่ละกลุ่ม

3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากสูตร (ลัดดาวัลย์ หวังพาณิชย์ 2528: 45)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum fX^2 - (\sum fX)^2}{n(n-1)}}$$

S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างประชากร
$\sum fX$	แทน	ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่
$\sum fX^2$	แทน	ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนยกกำลังสองกับความถี่

4. เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา จากสูตรการทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (อ้างถึงใน ประคอง กระณสูตร 2525: 100)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

D	แทน	ผลต่างของคะแนน
$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนน
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนยกกำลังสอง
$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนตัวอย่างประชากร

5. เปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา จากสูตรการทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความแปรปรวนร่วมกัน (อ้างถึงใน ประคอง กระณสูตร ม.ป.ป.: 128)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{N_1 S_1^2 + N_2 S_2^2}{N_1 + N_2 - 2} \cdot \frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}}$$

\bar{X}_1 แทน ค่ามัชฌิม เลขคณิตของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

\bar{X}_2 แทน ค่ามัชฌิม เลขคณิตของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

N_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

N_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ค่าคะแนนความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1

S_2^2 แทน ค่าคะแนนความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย